

Telegraful Român.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile să se adreseze

Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Chestia română în dietă.

Vorbirea deput. român, **Dr. Iosif Siegescu**, rostită în ședința din 28 Februarie nou a dietei.

Onorată casă!

Domnii deputați, cari au vorbit înaintea mea, au desvoltat în mod atât de amănunțit ideile cu cari am voit să mă ocup și eu, încât sunt silit să mă ocup numai pe scurt cu unele chestiuni. Mă bucur foarte mult, că în unele privințe, referitoare la Români, sunt cu totul de aceeaș părere, cu stimatul meu amic, dep. Victor Issekutz, a cărui concepție trădează spiritul unui adevărat cavalier maghiar.

Înainte de toate doresc să ating chestia urcării producției agricole. Curentul acesta nou cunoscut sub numele de «urcarea producției agricole» este chemat să provoace, după războiu, o renaștere în viața economică și agricolă. Are dreptate d-l episcop Prohászka când zice, că puterea dată de Dumnezeu pământului patriei, și razele soarelui, trebuie să le exploatăm, ca prima condiție a purtării războiului și este numai praful de pușcă, ci și praful bucatelor măcinate: făina, și că cununa învingerii nu o vor împleți numai din lauri de sânge, ci și din spicele de aur ale grâului. Un lucru trebuie să-l recunoaștem, și dacă îl recunoaștem, prin aceasta ne și ajutăm, anume: că în privința exploatarea pământului am rămas foarte mult îndărăt.

Dacă vrem să ne ajungem scopul, înainte de toate este de lipsă să ne ocupăm intensiv de popor. Trebuie să ne scoborâm din înălțimi în sinul poporului, să-l instruiem și să-l cultivăm. Domnii ministri, de culte și de agricultură, și până acuma au făcut tot ce au putut face, în împrejurările actuale; aceasta însă trebuie să se facă de aici înainte în mod mai intensiv și cu mai mult rezultat. Poporul trebuie să fie provăzut cu mijloace de producție, dar trebuie să controlăm totodată și dacă aceste mijloace sunt folosite cu efect.

Să nu vorbim despre victoria spicului de grâu, până nu ne vom fi îngrijit de mijloacele, cari ne duc la învingere. În privința aceasta trebuie să imităm energia Germanilor, al căror principiu este: «Dacă trebuie să se facă ceva, atunci se va și face». Cu sistemul de până acum, nu ne-am ajuns scopul. Nu e permis să ne mulțumim numai cu aceea, că trimitem în diferitele ținuturi învățători singuratici, cari de bună seamă vor scrie rapoarte frumoase despre situație, ci spre scopul acesta trebuie să ne folosim de astfel de oameni, cari au inimă, minte și pricepere pentru instruirea poporului. Astfel de oameni trebuie bine plătiți; și nu fie funcționari de rangul al X-lea sau al XI-lea de plată, fiindcă fără parale, sau cu bani puțini, nu se poate face propagandă. Bani folosiți spre acest scop vor aduce roadă cu prisosință. Va trebui mai departe să redactăm astfel

de publicații, pe cari să le cetească poporul și după cetirea cărora să aibe ocazia să folosească și în viața aceea ce a învățat din ele. Trebuie să instruiim poporul, fără considerare la naționalitate. De instrucția aceasta să aibe parte Români, Slovaci, în aceeaș măsură, ca și Maghiarii. Trebuie să redactăm aceste publicații și în limba naționalităților, și trebuie să le dăm calificarea aceasta de instructori și acelora, cari cunosc limbile naționalităților, cari apoi trăind în mijlocul poporului, să poată controla rezultatele acestei instruirii.

Trebuie să ne apropiem de inima poporului și trebuie să înlăturăm casta acelor funcționari dela sate, cari caută să-și câștige merite patriotice din suferințele altora. Instruirea poporului trebuie să o încredințăm unora, cari vorbesc limba poporului, pentru că acela, care știe vorbi limba poporului, poate să-și îndeplinească chemarea cu altă putere morală, cu alt efect, și poate să-și pună influența morală îndreptătită în serviciul politicii naționale.

Mă alătur pe deplin la cererea adresată d-lui ministru de interne din partea stim. deputat Victor Issekutz în chestia Românilor internați, anume, ca chestia acestora să fie obiectul unei cercetări grabnice, și dacă sunt între ei nevinovați, să-i lase iară în sinul familiei lor.

Onorată cameră! Eu am avut prilejul să stau, cu permisia guvernului, în contact direct cu internații, și pot constata, că guvernul nici n'ar fi putut așeza pe internați în mod mai norocos decât i-a așezat: în Șopron. Multe comitate ar putea lua pildă din spiritul administrației de acolo. Acei sârmani nenorociți și așa au destul năcaz, că trebuie să fie departe de vatra lor familiară, cum mi-a zis primpretorele Blazsek, pe care comitele-suprem Baán l-a încredințat cu supravegherea internaților, — nu trebuie deci să-i mai umilim cu disprețul nostru, sau în alt chip. Blazsek a rugat pe preoții satelor, ca în predicile lor să lămurească poporul asupra concepției internaților și preoții în predicile lor au invitat poporul, ca să nu-i considere de dușmani, sau trădători de patrie, ci să-i considere ca pe niște nenorociți, cari au ajuns în halul acesta în urma dispozițiilor preventive, ce au trebuit să fie luate. Comitetele suprem încă le-a împlinit toate cererile, cari au fost cu putință. Nici nu se suferă nimic acolo, ba precum am cetit zilele trecute într'una din foile maghiare, instrucția într'un sat din com. Șopron a luat-o asupra sa un învățător român internat. Faptul acesta este caracteristic pentru starea lor sufletească și pentru resignațiunea, cu care se împacă cu soarta lor. Că ce însemnează, Onor. Cameră, o administrație dreaptă și umană, dovedește următoarea scrisoare, din care îmi iau voie a ceti câteva șire. Anume, când i-am cercetat, — în societatea d-lui consilier ministerial Jekelfalussy Zoltán, — internații ne-au primit cu mare

bucurie, și în numele lor ni s'au adresat următoarele cuvinte:

— «Imi țin de datorie, ca în numele tovarășilor mei să vă aduc la cunoștință, că începând din primul moment al aducerii noastre aici și până acuma, cu toții am încercat și am simțit iubirea frățescă și ospitalitatea caldă maghiară. Nimenea nu s'a uitat cu ochi răi la noi, ci pretutindenea și din partea tuturor am fost primiți cu cea mai mare dragoste. Trebuie să scot la iveală în mod deosebit această bună voință, ce am constatat din partea organelor administrative, din partea domnilor notari, din partea distinsului lor șef, dl primpretore Blazsek Vilmos, care în toate năcazurile noastre ne-a stat în ajutor cu adevărată iubire părintească, și a fost cu deosebită atenție față de noi, fără întrerupere, atât în chestiile, cari privesc hrana, cât și locuințele noastre. Necunoscând nici o oboseală, totdeauna de câte ori a fost nevoie, a dispus, sau în persoană, sau prin alții, ca năcazurile noastre să fie ameliorate.

Primească mulțumirea și recunoștința noastră, pe care o exprimăm prin formula de salutare a maghiarului sârac: Cerul să-l binecuvinteze!

În acelaș timp îmi iau voie a ruga preanonorata comisie, să se facă talmaciul înaintea înaltului guvern. Între noi nu este nici un luda vânzătorul, care să se fi făcut trădătorul dulcii noastre patrii. Aici ne-am născut, aici respirăm aerul acesta dulce, mâncăm pâinea noastră albă, făcută din bogatele spice ale șesului cel mare ungar, aici se odihnesc eroii nostri, părinții nostri, fiii nostri, frații nostri, în luptele uriașe, cari decurg pe câmpiile noastre de luptă, întrecându-se când resping pe dușman și apără scumpa noastră patrie, în care dorim să murim și noi. Nici odată n'am visat să devenim supușii unui stat străin, pentru că desvoltarea noastră liberă, atât pe teren cultural, cât și pe alte terene, o garantează legile noastre în vigoare. Dorim însă cu toții patria noastră restrânsă: vatra noastră familiară, dorim să revenim la dragii noștri, la cei rămași acasă, cari se gândesc cu grijă neîntreruptă la noi, cari lipsiți de orice sprijin, între aceste grele împrejurări de trai au trebuit să ia asupra-și sarcina pe umerii lor slabi de femei, ca să se îngrijească atât de familiile noastre, cât și de existența noastră aici. Vă rugăm, fiți interpreții nostri înaintea înaltului guvern, și faceți-ne cu putință cât mai curând eliberarea. Trăiască Ungaria».

Mă alătur deci la cererea d-lui deputat Issekutz și rog și eu pe dl ministru de interne, să binevoiască a face din cauza internaților obiectul unei nouă cercetări, și dacă s'ar mai găsi de aceia, cari pot fi lăsați acasă, după ce foarte mulți din ei s'au dus deja acasă, să meargă și aceștia acasă. Se încep doar și lucrările economice și astfel e de lipsă și de ei acasă.

Zilele trecute ziarele au scris, că e vorba să se formeze un partid moderat românesc. Să-mi dea voie onorata cameră, ca să spun câteva cuvinte și despre această chestie. După părerea mea întemeierea unui partid moderat românesc este o absurditate. Despre acest partid am avut prilejul să-mi arăt părerile pe larg, aci în cameră, în discursul meu ținut în 29 Mai 1911. Atunci încă am arătat, că așa ceva n'ar fi servit la altceva, decât să dea ocazie unuia sau altuia să păsească pe arena politică. Ideea aceasta, până la închegarea partidului muncii, plutea într'una în atmosferă. Conte Stefan Tisza a întrezărit limpede interesele celor câțiva indivizi cari reprezentau partidul moderat, și să mi se ierte expresia, cu un simplu gest a făcut să dispară de pe arenă această idee. Atunci adevărul i-a durut și a făcut pe așa numiții conducători să dispară. Se vede însă, că războiul le-a dat iarăș curaj cătorva, să pășască din nou cu clișeele cele vechi. Declar însă, că de un partid moderat nu este de loc nevoie; iar după război, un astfel de partid are și mai puțin înțeles. Românii din patrie să se silească să-și valideze năzuințele în cadrele partidelor maghiare. Conducătorii Românilor nici în politică nu pot urma altă cale, decât acel contract de sânge, ce l-au încheiat Maghiarii și Românii în tranșee, luptând împreună și apărând patria ungară: Căutând să lucreze, înțelegându-se și stimându-se reciproc, căutând să lupte, și dacă se cere, să și moară pentru patrie.

Când vom sta pe baza înțelegerii și a respectului reciproc, Românii vor mătura pe toți aceia, cari ar încerca de aici înainte să turbure pacea. În suflete trebuie să se sălășluiască încrederea, ceea ce până acum n'a fost. Această încredere a lipsit mai ales pe timpul coaliției, pentru că partidul național n'a voit să înțeleagă năzuințele contelui Albert Apponyi și ale contelui Iuliu Andrássy. Această neîncredere au hrănit-o încontinuu, atât presa din patrie, cât și cea din România. Dacă atunci naționalitățile ar fi privit activitatea conților Apponyi și Andrássy prin prisma obiectivității, contele Stefan Tisza n'ar fi avut o situație atât de grea, când a încercat să deslege chestia naționalităților. Despre contele Iuliu Andrássy știm, că dânsul, în calitate de ministru de interne, a impus în mod obligator în administrație întrebunțarea limbii naționalităților în ținuturile locuite de naționalități. Iar contele Albert Apponyi a impus cu studiu obligator limba naționalităților în preparandiile de învățători și învățătoare ale statului. Vederile contelui Albert Apponyi ușor le-ar fi putut cunoaște din așa numitul catechism al s.u., în care arată în mod evident, că patria maghiară și națiunea maghiară nu cere dela fiii naționalităților să-și renege religia, obiceiurile străbune și limba maternă. Cine susține așa ceva, minte. Ori ce fiu al patriei ungare poate să-și pă-

streze religia și obiceiurile strămoșești, își poate iubi, întrebuița liber și desvolta limba maternă. Patria ungară și națiunea ungară nu cere, decât ca fiecare fiu de ea să-i fie credincios, și aflare de ea să nu cunoască altă patrie și altă națiune. (Aprobări vii generale). Și pe lângă limba sa maternă să învețe și limba statului, limba maghiară, (Aprobări vii din toate părțile) pentruca fiii patriei să se poată înțelege și să se poată ferici deopotrivă. (Aprobări vii). Dar țara de decler, care este Ștefan Tisza a fost cel dintâi, ale cărui intenții binevoitoare nici Românii cei mai radicali nu le-au tras la îndoială. Aceasta se poate explica prin aceea, că dânsul în chestia românească de când a pășit pe arena politică, a profesat un singur principiu, și anume, că mai întâi trebuie să înlăture momentele contrastelor și neîncrederea (Aprobări în dreapta), cari alcătuiesc zidul de despărțire între națiunea maghiară și o parte a Românilor, care zid despărțitor este un moment de slăbire din punctul de vedere al politicii naționale maghiare, dar care în același timp poate altera cu o putere fatală desvoltarea Românilor cu putere patrie.

Dacă am reușit să ajungem aici, așezarea temeliei pentru înțelegerea reciprocă este numai o lucrare tehnică. El (Tisza) mărturisea pe față, că trebuie să ne asigurăm, nu numai stima și simpatia lumii culte, ci înainte de toate alipirea și sentimentul de jertfă patriotică a naționalităților, pentruca cu toții câți suntem cetățeni egali și liberi ai patriei să putem contribui la înflorirea ei cu puteri unite, umăr la umăr.

Partidul național român încă a recunoscut deplina franchețea a contelui Ștefan Tisza, ca și lealitatea dovedită de dânsul în cursul tratativelor și o pot spune fără incunjur, că această franchețea a contribuit mult la acea armonie sufletească, care a început să se închege în suflete și a contribuit mai departe la crearea acelei atmosfere mai curate, în care se aflau Românii la izbucnirea războiului.

După război, precum am mai spus, mai bine ar fi așadar, dacă toți Românii și-ar căuta validitatea politică în cadrele partidelor maghiare existente. (Aprobări vii și generale). Limba românească, precum am zis, cultura românească, nu trebuie temută, căci nimenea nu voește să le vatem; (Voci: Adevărat! Așa este!) dar pe lângă aceea se îngrijesc de ele și bisericile așezate pe temelii naționale. Însă on. camera, nici nu se arde, și este un semn al degenerării politice, că de exemplu la noi în biserică caută să se impună unii demagogi îmbrăcați în togă politică, pentruca și în chestii bisericesti să dirigeze, ba chiar să terorizeze episcopii.

Războiul, on. camera, a dat dreptate politice deputaților români, cari și-au căutat locul în cadrele partidelor maghiare. Iar noi, cari ne-am silit, ca pe lângă păstrarea interesului național al statului ungar, să aducem în consonanță interesele și năzuințele juste ale Românilor de aici cu scopurile națiunii maghiare, pe baza egalității îndreptățiri și pe baza sentimentului de frățietate, avem convingerea și în urma experiențelor proprii, că conducătorii Maghiarilor, precum am avut onoarea a arăta, nici odată n'au urmărit scopul să apese naționalitățile și să le împedecă în năzuințele lor culturale, materiale și etnice. (Voci în stânga: Așa este!)

Armonia de până acum a stricat-o gunoiul acela mult, cum a numit Aurel Vlad pe fugarii trădători. În urma războiului arena politică s'a limpezit și s'a curățit. Războiul a aruncat gunoiul acolo, unde îi este locul: în perfida Românie. (Aprobări vii și generale). Drept aceea, toți fruntașii politici au

înfiert pe trădători. Așa de exemplu Aurel Vlad i-a timbrat în chipul următor: «Acești fugarii au păcătuit, nu numai în contra patriei lor, ci și în contra neamului lor!» iar mai încolo zice: «Vremurile mari și ducitoare scot la suprafață elementele de valoare, dar aruncă la suprafață și gunoiul. Să nu ne mirăm deci, că se găsec și de aceștia».

În legătură cu declarația d-lui Vlad, ziaristul Teodorescu din București, ziaristul în ziarul românesc «Dreptatea» de acolo despre refugiații ardeleni spune: «În Ardeal nu mai este gunoi. Furtuna a adus gunoiul dincoace. Il găsiți aici, pe calea Victoriei (Voci: Așa e!), la întrunirile publice, lângă gunoi. În Ardeal nu mai este gunoi. E aici în România și ne înăbușe. Furtuna l-a aruncat peste munți». «Telegraful Român» observă foarte nimerit la aceasta: «E drept că gunoiul a trecut acolo, dar nu gunoiul e de vină și nu furtuna care l-a aruncat acolo, ci păcatul e al acelora, cari au strâns gunoiul în București, l-au dus în saloanele lor, privind ca parfum mirositor acest gunoi. Arunce acum afară acest gunoi, dacă pot». (Voci: Adevărat e. Așa e!)

Aici nu mai e deci gunoi. Dacă de fapt nu mai este, atunci aderenții partidului național din premisele acesteia să tragă concluzie (Voci: Drept! Așa e!) și în sforțările lor politice să aibă încredere numai în ei și în maghiari. (Aprobări vii și generale). Să urmeze părerea distinsului bărbat român, pe care în unele chestiuni nu-l aprobăm, dar să urmeze cel puțin declarația lui care sună: «Românii totdeauna trebuie să ia de bază legile în vigoare, pentruca realizarea aspirațiilor lor idealice ce se întămplă, — îl citez pe Mihai — a-și pune încrederea și azi în Coroană, în tripla alianță, sau mai știu eu în intervenția cărei puteri europene în interesul pretențiilor noastre de drept public, sau cum se zice, să sperăm într-o alianță străină, aceasta după părerea mea nu este decât o copilărie politică.»

După toate acestea, în ținuta politică a Românilor nu mai poate fi un statu quo ante. De aici înainte fiecare are să tragă respirația politică numai din sucul patriei. (Aprobări). Și sper, că de aici înainte Românii nu vor mai putea fi bănuți și împrășcați cu noroi, fără pedeapsă, — înțeleg Românii, cari în împrejurările acestea grele au căutat în politică pretenția maghiarimei, și în mod sincer s'au străduit să reprezinte aspirațiile juste ale naționalităților, respectând caracterul național al statului ungar, ca aceste aspirațiuni și interese să fie în armonie și scopurile națiunii maghiare. (Aprobări în dreapta). De aci înainte trebuie să dispară duplicitatea. (Aprobări). Trebuie să dispară, pentru că psihologia masselor, oțelită prin război, nu va mai tolera aceasta. De acum înainte nu va mai putea croi o directivă în aspirațiile naționalităților nici o putere străină, mai puțin România.

Dacă Românii din România n'au știut să învețe destul din istorie și s'au alăturat Rușilor, — e paguba lor. Au uitat cuvintele ce le-a spus generalul Kutusow în 1810, când Rușii asasinau, jefuiau și târau cu ei cu forța populația din Moldova și Muntenia, și când Kutusow privind la Românii cari plâneau a zis: «Ei, ochii vi-i las, să aveți cu ce plânge». Ei au uitat, că fostul prim ministru Dim. A. Sturdza a zis în 1895: «Avem o dorință, ca neînțelegerea dintre Români și Maghiari să dispară și să dăinuească între ei o dragoste frățescă, de oarecare interese comune reclamă, ca România să menție relații de prietenie cu regatul vecin».

Ei au uitat cât de mult a ținut regele Carol la conservarea bunelor

relații, și n'au dat atenție avertismentului bătrânului Petre Carp, că România numai alături de puterile centrale poate înflori. Așa dar ei n'au învățat din istoria lor, dar am speranță fermă, că vor învăța din experiențele dureroase.

În sfârșit să-mi dea voe onor. camera, să fac câteva reflexii la vorbirea d-lui deputat Victor Issekutz nu consimte cu tonul d-lui deputat Schmidt. Dl deputat Schmidt a spus, că în Brașov o parte a intelectualiilor români, când au năvălit în România de dincolo, i-au primit cu brațele deschise, au fraternizat cu ei, iar când Românii au șters-o — au plecat și ei cu dâșii. Aceste lucruri, precum sunt informat, corespund realității. Aceasta s'a întâmplat în Brașov și în Făgăraș. Aceste fapte poartă în sine criteriul tradării de patrie (Voci: Este adevărat! Așa este!) și eu aș fi cel dintâi, care cu inima liniștită aș iscăli și călesc sentința de moarte a acestora. (Aprobări vii). Cine este vinovat, să-și ia pedeapsa! În punctul acesta eu nu cunosc pardon. Cred însă, că săvârșesc o faptă umană atunci, când stabilesc ca principiu, că qui bene distinguit, bene docet. Pun întrebarea: Dușmanul de ceia, care nu pleacă cu dușmanul cu prilejul izgonirii dușmanului, nu pot fi și de aceia, pe cari dușmanul i-a dus și forța? (Voci: Sunt!) Oare aceștia nu merită cel puțin atât, ca cauza lor să fie cercetată? Și dacă vor merita, — fie pedepsiți cu moarte! Dar dacă sunt nevinovați, să fie redați patriei și familiei lor.

Trădătorii de patrie să piară; însă n'aș putea lua pe sufletul meu, ca să suferă nevinovații. Citesc că au fost țărâți dincolo și Sași și Săcui. Și dacă s'a întâmplat lucrul acesta, oare este absolut exclus, ca să nu fi fost țărâți eventual și Români cu sila? Aud că acum foarte mulți se întorc acasă și necuvintează biruința armelor noastre, pentruca își pot vedea din nou cuibul părăsit și pământul patriei. Să nu-i considerăm pe toți aceștia a priori de dușmani! Să nu urmărim sfatul d-lui deputat Schmidt, ca să facem tot posibilul, ca aceștia să nu se mai întorcă acasă. Eu cred, că atunci suntem drepti, dacă vom îndruma autoritățile inferioare, ca să cerceteze cazul acestora, caz de caz, cu cea mai mare rigoare, însă cu dreptate, și să nu umble după lauri ieftini cu prețul suferinței altora. Cu sentința nimicitoare să așteptăm apoi până ce această sentință o va aduce forța competent (Aprobări). Fiat justitia! Să fie cu foarte pedepsit făptuitorul; cu furci să fie pedepsit trădătorul de patrie; dar pe nevinovații, cari au suferit mult, să-i strângem la pieptul nostru și să-i sprijinim cu acea înțeleaptă prevedere, că va veni și timpul de după război, când va trebui să ne înțelegem unii pe alții.

D-l deputat Schmidt a mai amintit, — să mi se ierte, că plictisesc on. camera, — (Voci: Să auzim! Să auzim!), că știe din isvor militar, că în România sunt vre-o 20,000 de dezertori români, și că nici numărul trădătorilor de patrie trecuți în România nu este mai mic; și a invitat autoritățile, ca pe aceștia să-i trateze în modul cel mai draconic, cum s'a întâmplat la indoeală autenticitatea celui isvor militar. Ași regreta însă mult, dacă în adevăr ar fi așa de mare numărul acelora, cari poate că nu cu toții din lipsa de patriotism, ci poate mai mult din lașitate, de frica serviciului militar, au dezertat în România. (Voci în dreapta: Așa este!) Da, primesc și aceea, că numărul acestora se evaluează la 20,000, pe care oare se date exacte statistice, însă oare se

poate, ca din purtarea alor 20,000 de fugari să se tragă concluzie asupra nepatriotismului celor 3 milioane de Români, cari n'au nici în clin nici în mână cu dezertorii?

Se poate însă, că acest isvor militar este tot așa, ca și observația așa numită spirituală a celui sas Brașovean, — d-l deputat Carol Schmidt a zis, că el nici nu trebuie să observe societatea românească dela masa vecină, și dacă Românii aveau față acră, atunci treburile noastre stăteau bine pe câmpul de luptă.

Zoltan Ugron: Așa a și fost! (Mișcare în dreapta).

Prezidentul: Cer liniște, domnilor deputați!

Iosif Siegescu: Oare este o puțință să se tragă concluzii pe o astfel de bază în chestiuni delicate, atât de însemnate, cari ating o naționalitate întreagă? Oare nu se gândește d-l deputat Schmidt la aceea, ce răni adânci taie astfel de vorbe în sufletul celor nevinovați? Pe baza unor mutre de cafea (ilaritate în dreapta) nu se poate trage consecință asupra felului de simțire și gândire al unei naționalități, care numără mai multe milioane. (Voci în dreapta: Așa este! Așa este!) Nu trebuie să le atragem atenția autorităților! Fie convins d-l dep. Schmidt, că cei vinovați își vor primi pedeapsa, dar să-și primească pedeapsa meritată. Fie convins însă d-l deputat, — cel puțin cu această vorbire a sa el nu a făcut servicii poporului săsesc. D-sa, ca deputat sas, trebuia să fie cu mare băgare de seamă la aceea ce spune, deși eu sunt convins, că Românii din patrie nu vor urma logica sa și nu vor conchide din vorbirea sa, că toți Sașii cugetă ca dânsul, pentruca nu e just aceasta.

Oare ce ar zice d-l dep. Schmidt despre experiența mea de dreptate, dacă aș primi aici logica lui și aș zice, că au servicii nepatriotice, — să zicem, — Sașii ardeleni, fiindcă în fiecare an se găsec între dâșii câțiva ziaristi rătăciți, cari ridică în foile mari germane acuzațiile cele mai imposibile în contra națiunii maghiare?

Ministrul președinte, contele Ștefan Tisza (întrerupând): Aici sunt domni Brandsch!

Dep. Dr. Iosif Siegescu: În interesul consolidării viitoare cred, că nu este oportun și nu este acum timpul, ca între diferitele naționalități să se stabilească, mai ales de cătră un deputat sas, diferite grade în chestia patriotismului, pentruca dacă am analiza în detaliu criteriile acestei scale, în ce privește manifestarea alipirii față de maghiarime, în ce privește învățarea limbii maghiare în școli, și în ce privește întrebuițarea numirilor de localități, fără să mă extind și asupra altor cazuri, judecătorul drept și obiectiv nu va pune în această scală pe Români în urma Sașilor.

Sunt foarte recunoscător d-lui dep. Schmidt (Voci: Să auzim!), că dânsul e grozav de generos față de Români și zice, dar numai așa de sus, că după război e aplecat să dea Românilor din patrie anumite privilegii, anumite libertăți. Românii din patrie însă nu cer din această generozitate a d-lui Schmidt, pentruca Românii din patrie își fac datoria, și acasă și pe câmpul de luptă, și-au făcut-o și până acum, și și-o vor face și în viitor, în cel mai înalt grad, dar firește, pentru aceea, ca prin această purtare patriotică a lor să stoarcă cumva privilegii. (Aprobări în dreapta). Românii din patrie nici după război nu vor cere pe seama lor alte privilegii, decât aceea, pe cari scutul legilor le asigură fiecărui cetățean ungar. (Aprobări generale). Doar Românii și-au manifestat mai bine felul lor de a simți și de a gândi acum 14 zile, când con-

Războiul.

În Volhinia încercarea de înaintare a Rușilor a fost zădărnicită, iar pe la Brzezany atacurile lor le-au respins trupele noastre. La frontul italian dușmanul a deschis foc de mine în cursul nopții, dar atacurile sale le-a împedat artileria noastră. În alt loc italienii au încercat să distrugă pozițiile trupelor noastre, cari însă au rămas intacte. La frontul dela apus englezii au atacat cu vehemență, după o pregătire din partea artileriei, dar atacul repetit l-au respins trupele germane. Din telegramele ultime mai scoatem următoarele știri:

La frontul răsăritean nu s'a întâmplat nimica mai însemnat, iar la frontul italian nouăle atacuri și încercări de înaintare ale dușmanului au fost parte respinse, parte împedecate. Submarinele operează cu succes mare. În fiecare zi scufundă vapoare încărcate cu alimente. Englezii încep să fie îngrijorați, văzând că nu se mai pot aproviziona cu cele de lipsă din alte părți. În luna Februarie au fost scufundate 230 vapoare, în mărime totală de 800,000 tone. La frontul dela apus se așteaptă începerea luptelor mari, decizătoare. În luptele date în aer aviatorii germani au nimicit la frontul apusean 15 aeroplane dușmane și au pierdut numai unul.

NOUTĂȚI.

Monarhul în Budapesta. Maiestatea Sa, Împăratul și Regele nostru Carol, a sosit Joi, în 8 Martie nou, pe o zi la Budapesta, descălécând în palatul regal din Buda. A sosit însoțit de Maiestatea Sa, Împărăteasa și Regina Zita și de ministrul de externe al monarhiei austro-ungare, contele *Otocar Czernin*. Monarhul a acordat audiențe în palatul din Buda

Decorat cu „Vulturul negru”. Alteța Sa imperială și regală, Arhiducele *Maximilian*, fratele Monarhului nostru, a fost decorat din partea Împăratului *Wilhelm al Germaniei* cu ordinul *vulturul negru* cu ocaziunea participării la botezul fiului născut al principelui *Ioachim*, cel mai mic fiu al Împăratului *Wilhelm*.

† Nelu Stroia. Lume multă și aleasă s'a adunat Marți după amiază în locuința domnului protopresbiter *Dr. Ioan Stroia*, pentru a asista la înmormântarea iubitului și mult deplânsului său fiu, a regretatului *Nelu Stroia*, elev în clasa III-a gimnazială. Au fost de față și foștii săi colegi dela gimnaziul săsesc din loc, în frunte cu profesorii lor, și mult public și din afară. Inteligența română din Sibiu apoi aproape întreagă a asistat la tristul act al înmormântării. Prohodul s'a început la orele 3. L'au oficiat preoții: *Ioan B. Boiu*, *Romul Bucșa* și *Traian Petrișor*, iar răspunsurile le-a dat un cor improvisat, condus de domnul *Ionel Crișan*, cântăreț de operă. După terminarea prohodului, părintele *Ioan B. Boiu* a rostit o pătrunzătoare cuvântare, apoi sicriul cu rămășițele pământești ale raposatului, pe care erau așezate numeroase cununi frumoase, a fost pus pe carul mortuar și dus în cimitierul central, unde a fost așezat în sinul pământului, spre vecinică odihnă. Calea fericită spre locul de odihnă a făcut-o Marți d. a. tinerul și mult promițătorul *Nelu Stroia*, în intr-o familie de frunte românească din Sibiu s'a încuibat pe multă vreme jalea și durerea. Ceriul dee celor loviți atât de greu de soarte tăria cuvenită, ca să poată suporta cu îndulgență creștinească durerile pricinuite de pierderea avută, iar celui trecut la cele eterne fie-i somnul ușor și odihna lină!

Înmormântarea comerciantului V. Onițiu. Ni se scrie, că înmormântarea regretatului comerciant *Victor Onițiu* din Sibiu, mort departe de casă, în Șopron, s'a făcut acolo cu solemnitate cuvenită. Actul înmormântării l-a săvârșit domnul protopresbiter *Sergiu Medianu*, în prezența unui public numeros românesc, compus din internații noștri de acolo, cari în loc de cunună pe sicriul raposatului, au colectat suma de 40 coroane pentru orfelinatul din Sibiu.

Chemare. Soldații de rând, aparținători batalionului de întregire numărul 67 din Ungvár, și anume cei dela companiile 1, 2, 3 și 4, precum și cei dela compania de mitraliere, cari au fost concediați până la 1 Martie, au se între *imediat* la trupele lor. Prelungirea concediului lor până la 15 Martie se bazează pe o greșală.

Teatru german în Sibiu. Domnul director *Leo Bauer* are intențiunea se dee câteva reprezentațiuni teatrale în cursul primăverii, în teatrul orășenesc din loc. Societatea artistică e compusă deja și se așteaptă numai ridicarea opreliștei referitoare la teatre, cinematografe etc. când apoi se vor începe reprezentațiunile.

Monumentul războiului. Cunoscutul sculptor francez, *Rodin*, este încredințat din partea Angliei, să pregătească pe seama Londrei un imponent monument în amintirea războiului universal. Sculptorul a declarat unui ziarist, că deoarece războiul actual este cel mai mare în istoria lumii, va trebui ca și monumentul său să întreaacă în dimensiuni toate celelalte monumente înălțate în amintirea războaielor.

Vapoare vândute. Guvernul spaniol, cum se anunță din Madrid, va permite proprietarilor de corăbii să-și vândă englezilor o parte din vapoare, și anume vase mai mari de trei mii de tone.

Nu pot să plece cătră casă. Din Berlin se vestește: Marea înrăurire a războiului submarinelor se poate constata și din faptul, că membrii conferenței, trimiși de antantă la Petrograd, n'au avut încă puțința d'a se înapoi în patria lor. Între cei ce de silă trebuie să mai rămână în Rusia, se găsește și generalul francez *Castelnau*. O știre mai nouă spune, că delegații englezi, francezi și italieni ar fi izbituți totuși să ajungă la Londra.

Om cuminte. Socialistul american *Mussey* a declarat, cu prilejul unei întruniri de popor, că este mai bine să moară o sută de americani prin torpiloarele submarinelor, decât să se prăpădească sute de mii prin război.

Predarea obiectelor de metal. O nouă ordonanță ministerială cere predarea obiectelor de metal întrebuințate în economia de casă. Predarea are să se facă până în 15 Martie a. c., pe lângă prețurile statorite, care se plătesc în numerar îndată la prezentarea obiectelor. După trecerea acestui termen se vor lua măsurile cele mai aspre împotriva acelor, cari n'au predat autorităților acest soi de obiecte, necesare în scopurile războiului. În orasul nostru predarea se face la: *Sam. Wagner* în Piața fanului, și la *H. Schieb*, Strada Gușterii nr. 51.

Coroane eterne. Tinerul *Petrică Drăgoiu*, stud. în clasa a VI-a a gimn. evangelic din Sibiu, colecționând între studenții români cor. 34 pentru o cunună pe coșciugul mult regretatului *Nelu Stroia*, fost stud. în clasa a III-a, a cumpărat cunună cu cor. 25-80 iar restul de cor. 8-20 mi i-a predat în amintirea raposatului spre a-i administra la „*Legatul Dr. Ioan Borcea pentru ajutorarea copiilor săraci din Săbiște aplicați la meserii*.” Pentru prinos exprimă sincere mulțumite: *Victor Tordășianu*, presidential Reuniunii meseriașilor.

Prețuri maxime pentru ghete. Din Budapesta se anunță: Guvernul va publica în curând o ordonanță privitoare la prețurile maxime pentru ghete. Se statorese patru feluri de prețuri. O pereche de ghete cu talpă de lemn va costa 16 coroane; ghete obișnuite de stradă, lucrăte din piele de box sau chevreaux, 52 până la 54 coroane; ghete fine de dame 54 — 58 cor. Ghete de lux se vor ieftini cu 30 la sută. Prețurile au să fie imprimăte todeauna în talpă, ca să nu se comită abuzuri. Prețul pentru reparaturi nu este fixat, dar nu e permis să se ceară prețuri prea mari. Se vor institui comisii de specialiști, cari au să îngrijească de observarea exactă a prețurilor maxime.

Situația generală a războiului. Declarațiuni interesante a rostit zilele acestea generalul german *Kluck* cătră un corespondent al ziarului *Pesti Napló*. Starea de azi a războiului este înfățișată, de numitul general, în chipul următor: Situația militară a puterilor centrale este excelentă. Armatele noastre resistă neclintite ca un zid de aramă la răsărit și la apus. Nu-i probabil, ca soarta războiului să se schimbe în defavoarea noastră. Pretutindeni au ajuns trupele noastre linia dorită. România am doborât-o în timp scurt și soldații noștri ocupă linia stabilită după plan. Nu-i necesar să pătrundem mai departe, ar fi și greu. Piedeca cea mai mare o formează râurile late

Siretul și Dunărea. A pătrunde și mai adânc în România, n'ar avea mult înțeles, după ce teritoriul său cel mai fructifer și cel mai bogat, împreună cu izvoarele puternice de petrol, se află în mâinile noastre. De Rusia n'avem să ne temem. În tot războiul acesta Rusia n'a dovedit nici un fapt de seamă. Ofensiva sa din anul trecut a plătit-o cu sacrificii cumplite, și n'a obținut decât a zecea parte din ținta propusă. La frontul dela apus sântem gata: așteptăm liniștiți încordarea puterilor franceze și engleze. Frontul german nu-l vor rupe, aceasta o pot spune categoric și cu siguranță. Eer blocada, cu ajutorul submarinelor, poate să ne aducă, în anul curent 1917, victoria și pacea.

Bioscopul Apollo se redeschide Sâmbătă, în 10 Martie și dă reprezentațiuni în fiecare zi, la orele îndatinate. Prețurile de intrare cele de mai nainte.

Mulțămită.

Tuturor pretinilor și cunoscuților, cari ne-au mângăiat și au luat parte la durerea cauzată prin moartea atât de timpurie a iubitului și unicului nostru fiu *Nelu Stroia*, elev în clasa a III-a gimn., le exprimăm cea mai intimă mulțămită.

Dr. Ioan Stroia
și soția
Veturia născ. Ivan.

Ultimele momente ale unui vapor cufundat.

Ziarul *Vossische Zeitung* scrie despre cufundatul vapor *Laconia* următoarele:

Vaporul a fost cufundat seara, când călătorii își terminaseră cina. Dama se aflau în cabinele lor. Câțiva domni trecuseră în salonul de fumat.

Marea era blândă, când deodată, la ora 9 și un sfert, o lovitură puternică a cutremurat vaporul.

Nimeni de pe podul comandantului n'a observat torpila; cu toate acestea catastrofa nu s'a petrecut în mod neașteptat, căci pasagerii au urmat zilnic cu deprinderile de salvare. Nu s'a ivit astfel nici o panică. Vaporul avea treisprezece luntre de salvare, și toate 13 au funcționat exact, în vreme ce *Laconia* începuse a se coborâ în adânc.

După cincisprezece minute submarinul invizibil a descărcat a doua torpilă, care a nimerit vaporul în mașineriile sale. *Laconia* în timp de o jumătate de oră a dispărut.

Căpitanul, cu mai mulți ofițeri ai vaporului, au rămas la postul lor, până când vasul a stat la suprafață; după aceea, înțând prin valurt, au ajuns luntrele de salvare.

Acum în sfârșit a ieșit la lumină submarinul și s'a apropiat la o distanță de 20 metri de o luntre, unde scăpaseră mai mulți călători de clasa a doua, între cari și câteva dame. Comandantul submarinului a pus întrebări călătorilor, interesându-se mai ales de numele și purtarea căpitanului de pe dispărutul vapor.

S'a informat, se înțelege, și despre povara aflătoare pe *Laconia*.

După aceasta marinarii submarinului au strigat o «Noapte bună!» și s'au făcut nevăzuți în întunerecul nopții liniștite.

Avis și rugare.

Neputând satisface tuturor comandelor cu promptitudinea de până acum, pentru cruțarea timpului și a peselor împreunate cu multa corespondență aducem pe calea aceasta la cunoștința onoratului public din afară, că întârzierile, cari provin la unele comande, nu se ivesc din cauza librăriei, ci pe deoparte din cauza lipsei de material, iar de alta din cauza lipsei de brațe muncitoare, cari sunt necesare la executarea diferitelor cărți și protocoale, mai ales la compactor, precum adesea și din cauza circulației neregulate a poștei. Toate comanda, cari nu se pot executa pe deplin, sau prompt, se țin însă în evidență și se efectuesc îndată ce suntem în posesiunea cărților, respective tipăriturilor comandate. Călindarul arhidiecezan pe 1917 este cu desăvârșire epuizat.

Librăria arhidiecezană.

„VICTORIA“

institut de credit și economii, societate pe acții în Arad.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii «VICTORIA» prin aceasta se invită, conform §-ului 17 din statute, la

a XXIX-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Arad la **11 Martie st. n. 1917, la 11 ore înainte de amiază**, în localitățile institutului (Calea Arhiducelui Iosif Nr. 2).

Obiectele:

1. Raportul direcțiunii, al comitetului de supraveghiere și stabilirea bilanțului.
2. Deciderea asupra împărțirii venitului curat.
3. Alegerea a 2 membri în direcțiune.

Domnii acționari, cari doresc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiați, în sensul §-ului 22 din statute, sunt rugați a-și anunța la direcțiune dreptul lor de participare la adunarea generală și eventual dovezile de plenipotență, cel puțin cu 24 ore înainte de adunarea generală.

Arad, la 26 Februarie 1917.

Direcțiunea institutului.

Bilanț la 31 Decembrie 1916.

ACTIVA.		PASIVA.	
	Cor. fil.		Cor. fil.
Cassa în număr	543,398.34	Capital societar: 12,500 acții à K 200	2,500,000.—
Capitale elocote la alte bănci	7,338,316.70	Fond general de rezervă	1,000,000.—
Cambii	11,577,515.62	Fond special de rezervă	960,605.86
Imprumuturi hipotecare	2,069,330.—	Fond de pensuni	354,515.41
Imprumuturi în Cont curent cu acoperire hipotecară și pe efecte și pe oblig. impr. de stat.	3,541,158.04	Depuneri spre fructificare	22,324,213.28
Avansuri pe efecte	78,629.—	Depozite de cassa	235,707.07
Efecte proprii	2,185,635.—	Creditori	55,260.44
Realități proprii	698,477.78	Contribuție la depuneri	49,247.18
Mobilier	10,000.—	Dividendă neridicată	13,290.—
Interese transitoare restante	27,175.30	Interese transitoare anticipate	175,307.20
		Venit transpus din anul trecut	37,470.35
		Profit curat	304,018.99
	28,069,635.78		401,489.34
			28,069,635.78

Contul Profit și Perdere la 31 Decembrie 1916.

DEBIT.		CREDIT.	
	Cor. fil.		Cor. fil.
Interese pentru depuneri spre fructificare	975,788.56	Venit transpus din anul trecut	37,470.35
Spese:		Interese:	
Salare	57,944.85	dela cambii	1,014,774.22
Bani de cvartir	16,540.02	dela imprumuturi hipotecare	178,259.53
Imprimare, diverse plăți și spese de birou	69,690.22	dela avansuri pe efecte	5,656.66
Porto poștal	6,261.24	dela capitale elocote la alte bănci	141,891.20
Chirie	7,600.—	dela efecte proprii	94,866.59
Marce de prezență	3,600.—	dela imprumuturi în cont curent și alte provizii	216,653.40
Contribuție	92,128.97	Chirii și alte arânzi	1,652,101.60
Dare după interese de depuneri 10%	97,578.85		39,050.10
Venit transpus din anul trecut	37,470.35		
Profit curat	364,018.99		
	1,728,622.05		1,728,622.05

Sava Raicu m. p.,
director executiv.

Arad, la 31 Decembrie 1916.

Ilie Papp m. p.,
șef-contabil.

DIRECȚIUNEA:

Mihail Veliciu m. p.,
prezident.

Dr. Nicolae Ciacian m. p.

Axentie Secula m. p.

Roman R. Ciorogariu m. p.,
vice-prezident.

Dr. Aurel Demian m. p.

Petru Truția m. p.

Traian Vățianu m. p.

Dr. Stefan C. Pop m. p.

1-1 (20)

Raportul comitetului de supraveghiere:

Onorată adunare generală!

Conformându-ne dispozițiilor legii comerciale și statutelor institutului, în ședințele noastre ținute în anul de gestiune 1916, am scontrat toate ramurile de operațiuni ale institutului «VICTORIA» atât la centrală, cât și la filialele noastre din Chișineu, Șiria și Boroșineu și pretutindeni am aflat ordine și punctualitate exemplară.

Am censurat și confrontat «Bilanțul» și contul «Profit și Perdere» cu inventarele, registrele principale și auxiliare și cu extrasele și le-am aflat întru toate exacte.

Pe baza acestora primim atât propunerea privitoare la împărțirea venitului curat de K 401,489.34, precum și celelalte propuneri ale direcțiunii și le recomandăm și on. adunării generale spre primire.

După acestea rugăm on. adunare generală să binevoască a da atât direcțiunii, cât și comitetului de supraveghiere absolutul pe anul de gestiune 1916.

Arad, la 26 Februarie 1917.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIERE:

Dr. Sever Ispravnic m. p., prez.

Dr. Cornel Ardelean m. p.

Dr. George Vessa m. p.

Procopiu Givulescu m. p.

Dr. Ioan Nemet m. p.